

"СВОБОДА" (LIBERTY)	
FOUNDED 1898	
Ukrainian newspaper, published daily except Sundays and holidays, at 45 Grand Street, Jersey City, N. J.	
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.	
Edited by Editorial Committee	
Published at Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.	
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1106 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1919.	
SUBSCRIPTION RATES	
Three months in advance	1.00
Single copies	10 cents
Foreign and Foreign City Mail	1.00
Postage and Insurance	1.00
One year in advance	2.00
Single copies	10 cents
Foreign and Foreign City Mail	1.00
Postage and Insurance	1.00
One year in advance	2.00
Single copies	10 cents
In advance, money order, bank draft or cash	
Published by the Ukrainian National Association, Inc., 45 Grand Street, Jersey City, N. J.	
In Ukrainian language at 45 Grand Street, Jersey City, N. J.	
In English language at 45 Grand Street, Jersey City, N. J.	

ЯК ДІТИ ДО ЗДІСНЕННЯ ІДЕАЛУ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ.

(Від власного корреспондента).

Важку справу порушив Чуй-Дух у статті п. н. "Добрий провід дасть залуку, сміх і державу" ("Свобода", ч. 175 з 28 ліній). А саме, що робити, щоб здійснити ідеал Соборної України? Чи-як діти — окремо боротися за визволення українських земель зліз Польщі і окремо за переміну теперішньої Української Соціалістичної Радянської Республіки в діїсну українську державу? Чи утворити один всеукраїнський державний центр, який рівночасно віз би боротьбу проти всіх держав, які панують над українськими землями, — значить: проти Української Соціалістичної Радянської Республіки, Польщі, Румунії і Чехо-Словаччини, — і так, "прямують до здійснення нашого повного ідеалу"?

Чуй-Дух і за тим другим шляхом, себто за утворенням одного всеукраїнського державного центру.

Незалежно від того, чи поділяти думку Чуй-Духа, чи ні, — він зробив у своїй статті дві помилки на, які я хотів би вказати. Хоту, се зробити то му, бо ті його помилки є типічними для наших політиків, себто вони дуже часто повторюються.

Перша помилка, — се те, що політик, який написав згадану статтю, не підписав її своїм іменем, тільки сховався за псевдонім "Чуй-Дух".

Кажу: "політик, який написав згадану статтю", — бо вся стаття свідчить, що ж писав її звичайний громадянин, тільки людина, яка думає про політику; займається політикою і хотів би, щоб її думка в політиці здійснювалася.

В політиці важне не тільки, що говориться, але також, хто говорить.

Важне воно тому, бо в політиці багато значить відповідальність. Коли жось говорять відомий, заслужений політик, з якого голосом числиться, це і громадянство, то се зовсім інше, ніж як се говорять хтось, хто або тільки починає займатися політикою, або з різних причин не має політичного авторитету.

Далі важне воно тому, що коли політик виступає під своїм іменем, то в нього з великою силою виступає почуття відповідальності. Він мусить добре розвважити не тільки кожну думку, але й кожне слово, бо за все він відповідає своїм іменем не тільки перед сучасним громадянством, але й перед грядущими поколіннями, перед історією.

За те в політика, що прикид до псевдоніма, дуже часто може попитатися, покусати сховається за псевдонім тоді, коли він хоче щось сказати, чого він своїм іменем не сказав би, бо не міг би взяти за це відповідальності.

Ясна річ, що слово політика, сховаюного за псевдонім, не може мати такого значення, як слово політика, який виступає під власним іменем.

Коли читаю статтю політика, сховаюного за псевдонім, то не знаю, з ким маю діло і як важити його слово. А як прикладово знаю один псевдонім якогось політика, то маю певність, чи він не сховається за другий, третій, четвертий і т. д., коли йому з якихсь причин буде вигідно.

На жаль, у нас тепер звичай, що деякі політики і політичні діячів мислять за час то ховаються за псевдоніми, то не за один, а за стільки, скільки йому треба. І тому я помилку, яку на мою думку зробив автор згаданої статті, ховаючись за псевдонім "Чуй-Дух", назвав типічним.

Розуміється, бувають випадки, де псевдонім є konieczny, але такі випадки є виняткові. Прим.

патріотизм? В таких разі нехай-би бодал виступити під своїм іменем, щоб знати, на яку вагу поставити його слово!

Повторяю: псевдонімізм замість виступу під власним іменем і неправду та лайку замість аргументів уважимо помилками в статті Чуй-Духа незалежно від того, як ставитися до основної думки його статті.

Тепер кілька уваг про ту основну думку.

В однім місці він пише: "Нам, Українцям, бракує води і оружжя, щоб прогнати тільки доброго військового народу насилью. Останели самі собі, ми заведемо добрий порядок поміж всіх браків... Селяни потребувати і люблять спокій. Коби тільки, лишили нас чужі вороги в спокою".

Очевидно, — коби тільки лишили нас чужі вороги в спокою! Та все біда в тім, що воми нас не лишать в спокою, тільки держат наші землі в неволі.

І, щоб їх прогнати, треба не тільки "доброго військового народу і оружжя", — але треба багато більше річей, а саме: доброго політичного проводу, організації народних мас і такою міжнародною положенням, яке скріпило би нашу силу і ослабило би силу наших ворогів, так, щоб ми їх не тільки прогнали з нашої землі, але й забезпечили проти дальшої небезпеки з їх боку.

Бо не відповідало дійсності, коли хтось думає і проповідує, що ми можемо тільки власними силами позбутися ворожого ярма.

Почисліть сили й матеріальні засоби Росії і Польщі (коли навіть не брати під увагу, що українські землі знаходяться під Румунією і Чехо-Словаччиною) — і сили й матеріальні засоби наші! І побачите, що ми є слабші від тих двох наших ворогів.

І тому власне нам тепер не вдалося збудувати Соборної Української Держави, що ми були примусили рівночасно ровоювати і проти Росії і проти Польщі, а при тім мали проти себе (в найгірший разі не за собою) мідротні чинники міжнародного політичного світа.

Тому треба нам перше всео політичного проводу, який в краю перевів би організацію народних мас (сході належить також організації боювних сил народу і військовий провід, який повинен залежити від політичного проводу), а в міжнародній політиці працювати для того, щоб причинитися до витворення положення, корисного для нашої справи, і використати се положення для нас.

Коби взяти на увагу хоч-би доставу оружжя, то для цього треба мати якісь прихильні нам держави, які давали би оружжя для нашої воєнної акції проти наших ворогів.

А для того, щоб підняти наші наші на воєнну акцію, треба мати як не певність, то хоч правдоподібність, що між народне положення є корисне для такої акції.

Словом, прогнати чужу нашіду з нашої землі, не справив не така проста, а навпаки дуже складна.

Маючи се на увазі, я належу до тих, що признають потребу існування окремого західно-українського державного центру.

Чому? Про се я вже писав у кількох попередніх статтях і ще раз доведеться про се писати. Окре туть скажу тільки коротко, — чому?

Перше все, — якби навіть стояли на становищі, що потрібний тільки один всеукраїнський державний центр, то він починав би а будувати його таким способом, що найперше рухувався би дотеперішній західно-український (чи вірніше: галицько-український) державний центр. В такому випадку, якби найперше треба би поставити ті збудувати всеукраїнський державний центр, а тоді пере-

Одначе він не мав би за діль усунути й заступити центри окремих частин української землі, тільки повинні бути збереження тім для звязку між ними і координації їх діяльності.

Він повинен би бути тою (можже навіть для посторонніх очевидною) рукою, яка надавала би напрям діяльності окремих центрів.

В кінці якаже це на одно: на ту школу, яку привносить для нашої справч такий спосіб ведення пропаганди за всеукраїнським державним центром, який бачимо в статті Чуй-Духа.

Чи повстане такий всеукраїнський державний центр, якого хоче Чуй-Дух, чи ні, — а одне певне: напад на дотеперішній Уряд Президента Української Національної Ради зробить своє. Вони обєзвять історичне значення того Уряду як представника української державності в боротьбі з польською окупацією, утратавши його дальшу акцію і в кінцевім висліді вилудити на користь Польщі, яка нічого так собі не бажає, як власне того, щоб західно-українські землі відвернулися від "політики Петрусь-Вича".

Вже за три час, який минув від 13 марта 1923 р. і який пішов на спори про те, чи Уряд Президента Української Національної Ради потрібний чи ні, — пропущено багато, що треба було зробити і що можна би було зробити, якби не було тих спорів.

Щоб не шукати далеко за примірами, вважу на сьогоднішні Загальні Збори Союзу Націй в Женеві, які збираються з початком вересня.

Чи треба на тих зборах за-протестувати проти рішення Ради Амбасадорів — чи ні? Чи треба представити польський режис на українських землях — режис, який противиться на вільному договорі про охорону національних меншостей між головними державами антанги й Польщі, на якого сторожі поставлений Союз Націй, — чи ні?

А коли треба, то хто се має зробити? Чи треба як доказувати, що повинен се зробити той сам чинник, який діє виступив в обороні державності українських земель проти Польщі? І чи треба доказувати, що за свого бода шкода для справи, коли прим. польська сторона поклочиться на се, що той чинник не має права виступити в імені західно-українських земель і на доказ навести ті українські голоси, які стоять за ліквідацію того чинника й нападуть на нього?

Самозрозуміла річ, що для такої акції потрібні матеріальні засоби. А в Америці діє кампанія, щоб тому, чинникові тих засобів відмовити!

Як так підідає, то чи повстане всеукраїнський державний центр чи ні, — а дотеперішній західно-український державний центр як не завалився, то в кождім разі ослабів.

Вийде се певне не в користь здійснення ідеалу Соборної України, тільки в користь Польщі.

Розказте се, американські браття!

Берлін, в серпні, 1923.

Д-р Михайло Лозинський

Матвій Костинин.

ДЕ ТИ БРОДИШ ДОЛЕ

Доле, доле безтааланна, де ти забарилася? Чи ти шукаєш у наїдності? Чи ти крокуєш у наїдності?

Чом ти, доле, не заглянеш у драгу хатину. Не розрадіш в безтааланно Неньку Україну. Там дождуть тебе суми, тебе вивадає.

А ти бродиш десь степами Бог про тебе знає. Доле, доле безтааланна, Прийди не барись, Починайши Україну Радо усмієнешся.

ХТО ПРАВИТЬ УКРАЇНОЮ?

Наприкінці 1922. року вийшла в Харкові досить велика, бо 184 сторінок мюно, книжочка під назвою "Партиїна Перепиш 1922. года". Ся книжочка важна тому, бо вона подає широкую статистику про стан Р. К. П. (себто московської комуністичної партії) на Україні.

Перепиш членів цієї правлячої партії на Україні відноситься до дня 1. квітня 1922. року, коли сю перепиш було зроблено. Виходить з неї, що того дня було на Україні 54,818 членів московської комуністичної партії. Отсе перша дуже характеристична обставина. На Україні в тепер (під Москвою) яких 25 мільонів населення, а урядова партія має не шліх 55 тисяч. Значить, правляча класа становить всего одну 455-у частину всего населення.

Навіть колиб взяти під увагу самий тільки пролетаріат на Україні, та причислити до "рабоче-селянської влади" до робітників, яких після большевської статистики є 744,456 душ, то вийде, що один комуніст припадає на 15 робітників. Се дуже маркантийний факт тому, бо платні большевські агенти в одно горіають, що теперішні правителі України се представники робітників України. На ділж після їх власних признань, на Україні в московську правлячу партію записався тільки один чоловік на 15 робітників, та один чоловік на 455 половику всего населення.

Сей факт вразно осуджує всю большевиську владу на Україні як владу накинну з гори та не признану широкими верстами населення.

ЗЛОДІЙ ПІД КУРАТЕЛЕМ.

З польських газет в Європі видно, що погослови про американсько-французьку позичку для Польщі, які недавно обєлгли всю світову пресу, вийшли з голови польських міністрів. Справа, яка в Америці скінчилася завою голови банкової фірми Моргана, що він знає про таку позичку, але що про неї нема воно, викликала вже в Варшаві та шій Польщі правлячу бюрю в шкільній воді. Польські газети на чутку про позичку розділилися на два табори, одні станули з міністрами, другі почали валити позичку, чи там чутку про неї. Хоча справа не пішла вперед, всеж таки кидас вона дуже скриває світло на положення Польщі.

Як видно з польських газет, Польща потребує заграничної позички на усталеження своєї валюти. Польща малабн дістати золото, яке мало бути запорукою, що польські папери гроші можна виміняти на "чисте золото". Сей один факт уже показує, що Польща не може привернути своєї монетарної системи до порядку без заграничної допомоги.

Та видно з факту ще й друге. Польща, як се признають всі газети, не мала дістати золота на руку. Воно мало бути зложене не в польський державний скарби в Варшаві або в державному банку в Польщі, але мало на ділж остати в париським банку Моргана. Польща мала нібито мати його, але я на ділж не мав його. З тім бушило маневр має бути звязаний обєзвот плачення високих процентів, але на ділж грішми обєзвоті американські та французькі банкіри. Польща мала дістати його аж тоді, як вона сплатилаби Морганові шій дол за проценти з цього видку, як поважають міжнародні банкіри польську державу, коли її передкладають таку позичкувану та тяжку фінансову умоу.

Та сему ще не кінець. Польща мала се гарантувати виплату грошей на той спосіб, що мало віддати банкірам на використання свої ліси, нафту та вугіль. Очевидно, ні одно, ні друге, ні третє, не належить до неї, не їй польський ліс — український, литовський та білоруський; вугіль — німецький або чеський; нафта — українська. Все те добро заробане на Україні, Литві, Білорусині, Чехів. Все те рабване добро вона хоче віддати французьким та американським банкірам на запоруку за сплату догук.

Ось так ми і дістаємо повний образ польської політичної, фінансової та економічної господарки. Польська держава при нагоді свого відношення скористала з того, що московські большевські напали на Україну, та її собі захопила великий шмат української землі. Щоб задержати сю землю, вона мусить удержувати велику армію. На се потреба її грошей. Друкування паперових грошей показалося рушійного всего населення в краї, голоду селяни та робітники. Щоб ратувати себе перед фінансовою руїною, треба позичити за границею золото, щобши ліи піддержати папери гроші. Щоб дістати золото, треба віддати чужим банкірам ліси, нафту та вугіль, себто топливо, що найважливішу частину всієї народної господарки в німнішні часи. Ліи будуть наслідки цього: польський розбиха українських, білоруських, литовських, чеських та німецьких земель, місто користати самий з свого рабукну, мусить віддати рабаване добро міжнародним банкірам, а самий перекрїється в жандарія, який за охлп зі стола міжнародних банкірів шіною власної країи стереже обєзвотання, абн не збунтувалися та не відбачили добрі злики французьким та американським банкірам та собачі очка польським урядникам та офіцерам.

В той спосіб мститься судьба на розбихах чужого добра.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЕ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШЬТЕ ПО НАЙОПІЯШІЙ ЦІННІЙ КНИЖКІ.

